

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj IX.

V sredo 17. grudna (ranozimna) 1851.

List 51.

Kako se pomanjkanju nastelje ubraniti? *)

Zgodni sneg je zapadel letos steljo v gojzdih, ktero si kmetovavci večidel še le okoli sv. Ošpete domú spravljajo. Povsod tožijo kmetje nad tem pomanjkanjem, ki bo toliko težavši, dalje ko bi utegnila snežna zima terpeti. Če je tudi slame letos veliko bilo, potrebuje kmet slamo drugod.

Treba je tedaj misliti, kako naj bi se kmetje pomanjkanju stelje, saj kolikor je moč, ubranili.

Ponudimo jim tele svéte za silo:

Pred vsim naj kmetje skerbijo, da so hlevi gorki, ker z gorkoto hleva se prihrani veliko stelje, ktera od nog gori živini gorkoto daje. Ker pa letos živina po stelji ne bo mogla potrebne gorkote dobivati, je treba, da je živina od drugod dobiva, namreč po dobro zapertih gorkih hlevih, da sapa skoz nje ne piše, in če je moč, da se slama, butare in druge reči zunej okoli hleva naložé. — S samo gorkoto brez stelje ne bo scer živina gnoja delala, to je res — ali saj to se obvarje, da živina po mrazu ne hujša, ob mleko ne pride itd. in tudi to je potrebno.

Da se pa živina brez stelje, kar je moč, snažna in zdrava ohrani, je treba blato večkrat na dan spod nje pomesti, in ga tudi bolj pogostama iz hleva skidati. Blato in gnojnica naj se spravlja na gnojniše.

Ko bi bili naši hlevi tako pametno narejeni, kakor so hlevi Švajcarski, bi lahko kravjek v žleb pometali, ga z vodo polili, z metlo vùn pometli, in v zidanih jamah ali kadéh ga spravljali in si tako veliko gnojnice nabrali, ktera je za polje in travnike nar boljši gnoj, zlasti če se ji nekoliko železniga vitriola (Eisen-vitriol) pridene in pridno pomeša. Na to vižo si prihranijo Švajcarski kmetje veliko stelje, in vunder jim gnoja ne manjka.

Ker so v hlevih tla kamnitne, naj se živini saj čez noč enmalo stelje nastelje, gnoj pa naj se zjutraj iz stelje odpravi, in s to osnaženo steljo naj se spet drugo noč nastelje.

Ima kmet peska, šote (Torf), bičja, ločja, se da vse to za steljo dobro porabiti.

Pesek, naj bo kakoršne koli sorte: kremenast ali apnén, se nasuje kaka 2 ali 3 palce na debelo po hlevu, in verh njega se zamore (pa to ni ravno treba) ponoči nekoliko slame nastlati.

Je v hlevih toliko prostora, da se v njih zamore pesek na kup spraviti, da se ogreje, se ga po tem od tega kupa lahko vselej toliko raztrosi po hlevu, kolikor je potreba.

Je pesek po scavnici (gnojnici) premočen, se mora iz hleva spraviti in z novim nadomestiti.

Kjer ni peska, se zamore na mesto njega tudi

bolj pešena perst vzeti; tode ta se mora bolj na debelo nasuti in večkrat premeniti. Suha ruša je prav dobra.

Peska, peskaste persti ali šote se potrebuje vsaki dan za odrašeno govedo 1 do 2 kočna čevlja (Kubik-Fuss), za mlado govedo tretji del, za ovce ali koze peti ali osmi del imenovane mere.

Kdor pa vsak dan saj po večjim suho blato (gnoj) iz tega peska ali šote strebiti da, bo le polovico imenovane mere potreboval in živina bo na suhim ležala.

Nikdar pa naj se ilovnata zemlja za steljo ne jemlje, ktera po scavnici strašno blato v hlevu naredi in živino ognjusi.

Belkasti apnén lapor ali apnén soldán (weisslicher Kalkmergel) je pa dober za steljo; to pa se že tako razume, da se smé le razpadeni (spersteneni) lapor vzeti. Kdor pa hoče, da mulapornaglo razpade ali spersteni, naj ga dene na kupe, — čez nekoliko časa naj ga s cepci enmalo pomlati, in imel bo persteniga laporja dovelj, prav dobriga za nasteljo.

Še bolji za steljo je pa šôta (Torf), ločje (Schilf), žaganje, pezdirje lanú, kjer jih zamore kmet za steljo dobiti.

Če pa kmet vsiga tega nima, kar smo dozdej priporočili za steljo, mu nič drugiga o sili ne ostane, kakor v gojzd iti po hojo za nasteljo. Da se pa z nar manjši škodo za hojovje hoja klesti *), naj se takole ravná:

1. Je kakošna jelovina za posekati namenjena ali že posekana, naj se pobere vse listje s tanjšimi véjicami vred za steljo.

2. Izmed dreves, od katerih se ima hoja za steljo oklestiti, naj se izvolijo le stareji (30—40 let stare), in le spodnje véje naj se oklestijo, ker te pri tako imenovani trebi gojzdov same odpadejo.

3. Véja naj se nikdar ne oklesti tikama debla, ampak za 2 ali 3 pavce naj je ostane na deblu, da — kakor gojzdnarji pravijo, drevesu kri ne odteče.

Hvala prešičje reje.

Reja goved in prešičev z obširnim pridelovanjem klaje za to rejo so reči, katerih naši kmetovavci v svojo lastno škodo še zmiraj premalo obrajtajo, vedno so le zamišljeni v žitne pridelke.

Zlasti zasluži prešičja reja veliko hvalo; naj bi se je kmetje bolj poprijeli.

Vsako leto se več prešičev potrebuje, in morebiti komaj tretji del si jih v naših deželah priredimo, vse druge dobivamo od drugod.

S klajo ali pičo, ki je krava srednje velikosti potrebuje, se redi, kakor skušnje učé, dvoje svinj; vzemimo le, da prav nisko rajtamo, da vsaka svinja dvakrat le po 5 prasét verže, dobí kmet vsako leto

*) Po tedniku Štajarske kmetijske družbe »Wochenblatt« imenovanim. Vred.

*) »Novice« so o tem pisale v 19., 20. in 21. listu letošnjiga leta. Vred.